

ترجمہ

جواہر الکلام

نکاح

جلد ۲

تألیف شیخ محمد حسن نجفی (توفی ۱۲۶۶ھ ق.)

ترجمہ، شرح و توضیح

از

دکتر اکبر نایب زاده

سرشناسه	: صاحب جواهر، محمدحسن بن باقر، ۱۲۰۰ - ۱۲۶۶ق.
عنوان قراردادی	: جواهرالکلام فی شرح شرایع الاسلام، فارسی - عربی، برگزیده، شرح
عنوان و نام پدیدآور	: ترجمه جواهر الکلام: نکاح / تألیف محمدحسن نجفی؛ ترجمه، شرح و توضیح اکبر نایب‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: ج. ۱: 978-600-114-963-4؛ ج. ۲: 978-600-114-993-1
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: محقق‌حلی، جعفر بن حسن، ۶۰۲ - ۶۷۶ق. شرایع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام -- نقد و تفسیر
موضوع	: فقه جعفری -- قرن ۷ق.
موضوع	: زناشویی (فقه)
شناسه افزوده	: نایب‌زاده، اکبر، ۱۳۲۴ - مترجم
رده‌بندی کتبی	: ۱۳۹۷ ۴۴۳۷۲ ش ۴/م ۱۸۲/م BP
رده‌بندی یوآ	: ۲۹۷/۳۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۳۲۹۲۸۷

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی‌نژاد - نوبت‌نویس - خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۶۶۹۰۵۸۱

فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت)، تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰ - ۶۶۹۵۰۷۵۹

فروشگاه شماره ۲: خ انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید بهشتی، دانگده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

ترجمه جواهر الکلام: نکاح جلد ۲

تألیف: استاد فقها شیخ محمد حسن نجفی (متوفای ۱۲۶۶ هـ.ق)

ترجمه، شرح و توضیح: دکتر اکبر نایب‌زاده

چاپ اول: ۱۳۹۷ تیراژ: ۲۰۰ جلد قیمت: ۶۰۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-993-1

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۹۹۳-۱

فهرست

فصل دوم نکاح

مقام اول: در عقد

- ۱- صیغه نکاح ۱۵
- ۲- زوجتک و کحک ۱۶
- ۳- در متعتک تردید است ۱۶
- ۴- جواز آن ارجح است ۱۷
- ۵- در روایات این الفاظ نیوده است ۱۸
- ۶- در نکاح احتیاط لازم است ۱۹
- ۷- متعتک در نکاح دائم هم جایز است ۲۰
- ۸- قبول قبلت التزویج و مانند آن است ۲۲
- ۹- به قبلت هم می‌توان اکتفاء کرد ۲۳
- ۱۰- باید به صیغه ماضی باشد ۲۴
- ۱۱- در مضارع و امر صراحت نیست ۲۵
- ۱۲- با صیغه امر و قصد انشاء صحیح است ۲۶
- ۱۳- روایت سهل ساعدی ۲۸
- ۱۴- ایراد در روایت مزبور ۲۹
- ۱۵- مقارن بودن ایجاب قبول ۳۰
- ۱۶- با صغیه مضارع و قصد انشاء ۳۲
- ۱۷- روایات در نکاح با لفظ مضارع ۳۳
- ۱۸- در نکاح ممکن است هر طرف ایجاب را بگوید ۳۵
- ۱۹- در متعه اگر مدت گفته نشد ۳۶
- ۲۰- عیارت قبول لازم نیست مطابق ایجاب باشد ۳۷
- ۲۱- تقدیم ایجاب بر قبول لازم نیست ۴۰
- ۲۲- جواب از ایرادات ۴۱

- ۴۲ ..... ۲۳- استدلال برای آن با روایت
- ۴۳ ..... ۲۴- ترجمه صیغه نکاح کافی نیست
- ۴۴ ..... ۲۵- اگر یکی یا هر دو ناتوان بودند
- ۴۵ ..... ۲۶- نکاح با بیع یا با هبه صحیح نیست
- ۴۶ ..... ۲۷- با تملیک و اجاره نیز صحیح نیست
- ۴۷ ..... ۲۸- در ملکیت اختلاف است
- ۴۸ ..... ۲۹- عقد نکاح باید منجز باشد
- ۴۹ ..... ۳۰- در بیع مجلس بودن لازم نیست
- مقام دوم در احکام عقد
مسائلی است
- مسئله اول
- ۵۱ ..... ۳۱- عقد بچه و دیوانه صحیح نیست
- ۵۲ ..... ۳۲- در مست تردید است
- ۵۳ ..... ۳۳- روایتی در این مورد
- ۵۵ ..... ۳۴- توجیه روایت مزبور
- ۵۶ ..... ۳۵- مست قصد دارد رشد ندارد
- ۵۷ ..... ۳۶- عقد مست بهتر از عقد سفیه و مکره است
- ۵۸ ..... ۳۷- شاید در مستی وکیل کرده بود
- مسئله دوم
- ۶۰ ..... ۳۸- دختر رشیده نیاز به اذن ولی ندارد
- ۶۱ ..... ۳۹- اگر خلوتی ازدواج کنند
- مسئله سوم
- ۶۲ ..... ۴۰- پس از گفتن ایجاب از تکلیف خارج شود
- ۶۳ ..... ۴۱- طرف پس از آن قبول کند
- ۶۴ ..... ۴۲- مسالک گفته ایجاب قبل از قبول مانند عقد جایز است
- ۶۶ ..... ۴۳- اگر پس از ایجاب بخواب رود
- ۶۷ ..... ۴۴- طرف پس از بیدار شدن او قبول کند

مسئله چهارم

- ۴۵- شرط خیار در مهر ۶۸
- ۴۶- در عقد صحیح نیست ۶۹
- ۴۷- خیار منافات با نکاح دارد ۷۰
- ۴۸- استدلال بر عدم جواز شرط خیار در مهر ۷۱
- ۴۹- با بطلان مهر نکاح باطل نیست ۷۳
- ۵۰- در نکاح شرط باطل است عقد صحیح است ۷۵
- ۵۱- در نکاح موقت شرط خیار در مهر ۷۶

مسئله پنجم

- ۵۲- زن و شوهر نمیدانند را قبول داشته باشند ۷۸
- ۵۳- برخی از سنی ها مخالف است ۷۹
- ۵۴- اگر فقط یکی اعتراف کرد ۸۰
- ۵۵- مرد منکر زوجیت زن را صلاح دهد ۸۲

مسئله ششم

- ۵۶- اگر پدر یکی از دخترانش را شوهر داد ۸۳
- ۵۷- با داماد اختلاف بکنند ۸۴
- ۵۸- اگر داماد همه آن دخترها را دیده بود ۸۵
- ۵۹- روایتی در این مسأله ۸۶
- ۶۰- اگر پدر قبل از تعیین مرد ۸۷
- ۶۱- اشکالی که به این روایت وارد است ۸۸
- ۶۲- توجیه روایت ۸۹
- ۶۳- اجرای قاعده درباره این روایت ۹۰
- ۶۴- دیدن دلیل تفویض وکالت است ۹۱
- ۶۵- مسأله گفته ۹۲
- ۶۶- زوج با پدر دختر در تعیین مصالحه کنند ۹۴
- ۶۷- اگر پدر مدعی تعیین و زوج مدعی عدم تعیین شود ۹۵

مسأله هفتم

- ۶۸- تعیین زن و شوهر در عقد نکاح ۹۶
- ۶۹- اگر در ظاهر مشتبّه بود قرعه می کشند ۹۷
- ۷۰- اگر زن نامعینی را عقد بخواند ۹۸
- ۷۱- نکاح حمل یا برای حمل صحیح نیست ۹۹
- ۷۲- اگر در قصد معین بود در لفظ لازم نیست معین شود ۱۰۱
- ۷۳- اگر اسم و اشاره تعارض داشته باشد ۱۰۲
- ۷۴- اگر صفت با خود زن تعارض داشته باشد ۱۰۳

مسأله هشتم

- ۷۵- مرد مدعی همسر و خواهران زن نیز مدعی همسری او باشد ۱۰۴
- ۷۶- اگر یکی بینّه داشته باشد ۱۰۵
- ۷۷- دارنده بینّه باید قسم ببرد ۱۰۶
- ۷۸- اگر هر دو بینّه آورند ۱۰۷
- ۷۹- بینّه زوج قبول است ۱۰۸
- ۸۰- مسأله ۱۲ صورت دارد ۱۰۹
- ۸۱- اگر هیچکدام بینّه نداشتند ۶ صورت است ۱۱۰
- ۸۲- اگر بینّه زن مرجح داشت ۱۱۲
- ۸۳- قسم خوردن زن مشکل است ۱۱۳
- ۸۴- اگر این مسأله میان مرد و دختر و مادر مطرح شود ۱۱۵
- ۸۵- از مورد روایت می توان تعدی کرد ۱۱۶

مسأله نهم

- ۸۶- دیگری مدعی ازدواج با این زن است ۱۱۷
- ۸۷- روایات در این مسأله ۱۱۸
- ۸۸- زن گفته مدعی را بپذیرد ۱۱۹
- ۸۹- نفیوت بضع ضمان آور نیست ۱۲۱
- ۹۰- استدلال برای ضمان ۱۳۲
- ۹۱- بضع مال محسوب نمی شود ۱۲۳

- ۹۲- آثار اقرار زن ۱۲۴
- ۹۳- اگر زن شوهر نداشت ۱۲۵
- ۹۴- تا دعوی مرد اول تمام نشده زن با دیگری نمی تواند ازدواج کند ۱۲۶
- ۹۵- اگر مدعی اول دعوی را طول دهد ۱۲۷

مسأله دهم

- ۹۶- اگر برده زنش را خریداری کند ۱۲۹
- ۹۷- ازدواج آنان باطل است ۱۳۰
- ۹۸- آیا برای نزدیکی مجدد باید از مولا اجازه بگیرد ۱۳۱
- ۹۹- اگر برده را مالک نمی دانیم ۱۳۲
- ۱۰۰- اگر برده مومنی بود ۱۳۶

فصل سوم در اولیاء

در این باره دو فصل است

فصل اول

- ۱۰۱- درباره اولیاء ۱۳۷
- ۱۰۲- روایت در تعیین اولیاء ۱۳۸
- ۱۰۳- اولیاء منحصر در پدر و جد پدری است ۱۳۹
- ۱۰۴- ولایت جد مشروط به بودن پدر نیست ۱۴۰
- ۱۰۵- روایات در این مورد ۱۴۱
- ۱۰۶- منظور از جد پدر پدری است نه پدر مادر پدر ۱۴۲
- ۱۰۷- کسانی که تحت ولایت پدر و پدربزرگ هستند ۱۴۳
- ۱۰۸- پدر یا پدربزرگ دختر صغیرش را شوهر دهد ۱۴۴
- ۱۰۹- برای پسر صغیرش زن بگیرد ۱۴۵
- ۱۱۰- شیخ گفته آنان خیار دارند ۱۴۶
- ۱۱۱- ولایت پدر و پدربزرگ بر دختر رشیده ۱۴۸
- ۱۱۲- اگر پدر و پدربزرگ غایب یا محجور بودند ۱۴۹
- ۱۱۳- استدلال بر استقلال دختر رشیده ۱۵۰

- ۱۱۴- روایات در این مورد ۱۵۲
- ۱۱۵- استدلال برای ولایت پدر ۱۵۵
- ۱۱۶- سکوت علامت رضاست ۱۵۶
- ۱۱۷- استقلال زن در متعه ۱۵۸
- ۱۱۸- رضایت ولی در متعه لازم است ۱۶۰
- ۱۱۹- اقوال دیگر در مساله ۱۶۱
- ۱۲۰- در هر دو رضایت پدر لازم است ۱۶۳
- ۱۲۱- آنچه برای دختر مصلحت است ۱۶۵
- ۱۲۲- روایاتی در مورد ولایت پدر ۱۶۶
- ۱۲۳- در ادامه روایات ۱۶۷
- ۱۲۴- مراد از این روایات صحاح کامل است ۱۶۹
- ۱۲۵- دختر با پدرش در نهایت شریک است ۱۷۰
- ۱۲۶- جلب نظر دختر و مالک از لازم است ۱۷۱
- ۱۲۷- اگر پدر و جد پدری مانع شدن ۱۷۲
- ۱۲۸- در معنی آیه فلا تفضلوهن ۱۷۳
- ۱۲۹- نیازی به اجازه حاکم نیست ۱۷۴
- ۱۳۰- مانع شدن از غیر کفر ۱۷۵
- ۱۳۱- مانع شدن در قسم مخصوص از نکاح ۱۷۶
- ۱۳۲- منع کفو عضل محسوب می شود ۱۷۷
- ۱۳۳- بر بیوه ولایت ندارند ۱۷۸
- ۱۳۴- بر محجور متصل به صغر ولایت دارند ۱۸۰
- ۱۳۵- بر محجور غیر متصل حاکم ولایت دارد ۱۸۱
- ۱۳۶- استدلال با آیه اولوالارحام ۱۸۲
- ۱۳۷- محجور پس از رفع حجر حق اعتراض ندارد ۱۸۳
- ۱۳۸- مالک کنیز خود را می تواند شوهر دهد ۱۸۴
- ۱۳۹- مالک بر مبعوض ولایت ندارد ۱۸۵
- ۱۴۰- حاکم بر ازدواج صغار ولایت ندارد ۱۸۶

- ۱۴۱- پدر و پدربزرگ بر بالغ رشید ولایت ندارند ۱۸۹
- ۱۴۲- روایات در این مورد ۱۹۲
- ۱۴۳- وصی می‌تواند برای دیوانه زن بگیرد ۱۹۴
- ۱۴۴- ازدواج سفیه ۱۹۷
- ۱۴۵- مهر به عهده خود سفیه است ۱۹۹
- ۱۴۶- اگر بدون اجازه ازدواج کرد ۲۰۰
- ۱۴۷- اگر مهرش زیادتر از مهرالمثل بود ۲۰۲
- ۱۴۸- اگر زن از بطلان نکاح مطلع بود ۲۰۳
- ۱۴۹- اگر سنیه نیاز داشت و سرپرست اجازه نداد ۲۰۵

فصل دوم = در این حو

در این جا مسائلی است

مسأله اول

- ۱۵۰- وکالت در نکاح ۲۰۶
- ۱۵۱- وکیل نمی‌تواند او را برای خرید کند ۲۰۷
- ۱۵۲- مگر این که بطور عموم اجازه دهد ۲۰۸
- ۱۵۳- اگر به شوهرش وکالت دهد ۲۰۹
- ۱۵۴- یکنفر نمی‌تواند موجب و قابل باشد ۲۱۰
- ۱۵۵- اتحاد موجب و قابل در جد و پدر بی اشکال است ۲۱۱

مسأله دوم

- ۱۵۶- نکاح ولی ۲۱۳
- ۱۵۷- صغیر پس از بلوغ و رشد اعتراضی ندارد ۲۱۵
- ۱۵۸- ظاهراً حق اعتراض دارد ۲۱۶
- ۱۵۹- اگر زن نکاح را فسخ کرد ۲۱۷
- ۱۶۰- عقد مخالف مصلحت فضولی است ۲۱۹
- ۱۶۱- در مهر کمتر از مهرالمثل ۲۲۰
- ۱۶۲- عبارت زن در نکاح معتبر است ۲۲۴
- ۱۶۳- عقیده شافعی باطل است ۲۲۴

مسأله چهارم

- ۱۶۴- نکاح فضولی صحیح است ۲۲۶
- ۱۶۵- فخرالاسلام مخالف است ۲۲۷
- ۱۶۶- روایات در صحت فضولی ۲۲۸
- ۱۶۷- شیخ معتقد به بطلان فضولی است ۲۳۱
- ۱۶۸- استدلال برای صحت فضولی ۲۳۲
- ۱۶۹- عقد برادر و عمو فضولی است ۲۳۳
- ۱۷۰- سکوت اجازه است ولی اشکال دارد ۲۳۴
- ۱۷۱- ابن ادیس گفته سکوت اجازه نیست ۲۳۵
- ۱۷۲- بیوه رضایتش باید به زبان بگوید ۲۳۷
- ۱۷۳- نکاح صغیره را بی اجازه می دهد ۲۳۸
- ۱۷۴- انما یحلل الکلام ۲۳۹

مسأله پنجم

- ۱۷۵- اگر ولی دختر برده است ۲۴۰
- ۱۷۶- کافر بر دختر ولایت ندارد ۲۴۲
- ۱۷۷- اگر کافر صغیر ولی کافر و مسلمان است ۲۴۳
- ۱۷۸- اگر ولی دیوانه یا بی هوش شد ۲۴۴
- ۱۷۹- گر مانع بر طرف شد ۲۴۶
- ۱۸۰- اگر پدر دخترش را به یکی و جد به دیگری بدهد ۲۴۸
- ۱۸۱- روایات در مورد تقدم نکاح جد ۲۴۸
- ۱۸۲- اگر عقد پدر و جد مقارن بودند ۲۵۳
- ۱۸۳- اگر تاریخ آنها معلوم نبود ۲۵۶

مسأله ششم

- ۱۸۴- پدر دخترش را به مرد معیوب تزویج کند ۲۵۷
- ۱۸۵- پدر برای پسرش زن معیوب بگیرد ۲۵۸
- ۱۸۶- این نکاح فضولی است ۲۵۹
- ۱۸۷- اقوال دیگر در مسأله ۲۶۰
- ۱۸۹- عقد متعه صغیره برای حلال بودن نکاح ۲۶۳

۱۹۰- استفاده از حیله شرعی جایز است ۲۶۴

۱۹۱- برخی از فقها درباره متعه صغیره رساله نوشته است ۲۶۵

مسئله هفتم

۱۹۲- بدون اجازه مالک یا کنیز نمی‌توان ازدواج کرد ۲۶۶

۱۹۳- اگر کنیز مال زن بود ۲۶۷

۱۹۴- این روایت جعلی است ۲۶۸

مسئله هشتم

۱۹۵- عقد ولیم در مورد صغیر قطعی است ۲۷۰

۱۹۶- اگر کسی از صغیرین مرد دیگری از او ارث می‌برد ۲۷۱

۱۹۷- اگر فضولی بر صغیرین عقد ببندد ۲۷۲

۱۹۸- اگر دختر بالغ بده اجازه داد ۲۷۳

۱۹۹- در نکاح فضولی پس از دختری قبل از اجازه محدودیت پیدا می‌کند ۲۷۵

۲۰۰- اگر پس از اجازه یکی برود ۲۷۸

۲۰۱- اگر قسم نخورد ارث نمی‌برد ۲۸۱

۲۰۲- اگر دیگری قبل از قبول دیوانه شد ۲۸۲

۲۰۳- زوج نکاح را قبول ولی قسم نخورد ۲۸۳

۲۰۴- فضولی دو نفر بالغ را عقد ببندد ۲۸۴

۲۰۵- اگر یک طرف فضولی طرف دیگر خودش باشد ۲۸۹

۲۰۶- مالک اجازه ازدواج دهد ۲۹۲

۲۰۷- مهر به اندازه مهر المثل بعهد مالک است ۲۹۳

۲۰۸- اگر مهرش زیاد بود ۲۹۴

۲۰۹- برخی گفته‌اند مهر را خود غلام باید پرداخت کند ۲۹۹

۲۱۰- در نفقه زن نیز بحث است ۳۰۴

مسئله نهم

۲۱۱- نکاح برده‌ای که جزئی از آن آزاد است ۳۰۸

مسئله یازدهم

۲۱۲- اگر کنیز مال مولی علیه بود ۳۱۱

۳۱۳ ..... ۲۱۳- اجازه گرفتن از پدر برای زن مستحب است

۳۱۵ ..... ۲۱۴- اگر پدر نبود به برادر وکالت دهد

سه مسأله

مسأله یک

۳۱۷ ..... ۲۱۵- برادران او را شوهر دهند

۳۱۸ ..... ۲۱۶- اگر اشتباهی با دیگری عروسی کند

۳۲۰ ..... ۲۱۷- عقد برادر بزرگتر مقدم است

۳۲۵ ..... ۲۱۸- اگر مد برادران فضولی بود

مسأله دوم

۳۲۹ ..... ۲۱۹- مادر ولایت ندارد

۳۳۰ ..... ۲۲۰- اگر پسرش زنی را در سر قبول نکرد

۳۳۳ ..... ۲۲۱- معنی دیگری برای آن روایت

۳۳۴ ..... ۲۲۲- برخی گفته‌اند نصف بر او می‌رسد

مسأله سوم

۳۳۵ ..... ۲۲۳- اختلاف در عقد نکاح

۳۳۸ ..... ۲۲۴- اختلاف در عقد بعد از عروسی

۳۳۹ ..... ۲۲۵- فهرست عمومی

۳۴۰ ..... ۲۲۶- اسامی مقدس

۳۴۱ ..... ۲۲۷- آیات کریمه

۳۴۴ ..... ۲۲۸- روایات وارده

۳۴۹ ..... ۲۲۹- اعلام

۳۵۵ ..... ۲۳۰- شرح مختصری برای اعلام

۴۰۰ ..... ۲۳۱- منابع

۴۰۴ ..... ۲۳۲- شرح مختصری بر منابع

۴۲۵ ..... ۲۳۳- مواد قانونی

۴۲۷ ..... ۲۳۴- کتاب‌هایی که برای نوشتن تعلیقات از آنها استفاده شده است

۴۳۱ ..... ۲۳۵- پایان